

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจริยธรรมของข้าราชการตำรวจกองบังคับการสืบสวนสอบสวน ตำรวจภูธรภาค 5 ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบงานตำรวจและโครงสร้าง
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมข้าราชการตำรวจ
- 2.4 ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ.2551
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบงานตำรวจและโครงสร้าง

ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล อยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่รักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร รวมถึงการปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2552 ได้แบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) สำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และ 2) กองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

ตำรวจภูธรภาค 5 ถือเป็นกองบัญชาการที่มีหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ ประกอบด้วย กองบังคับการอำนวยการ กองบังคับการสืบสวนสอบสวน ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ และตำรวจภูธรในสังกัด 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน พะเยา และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการกำหนด

อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2552 ได้กำหนดให้กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 มีหน่วยงานในสังกัด และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบงานด้านบุคคล งานงบประมาณการเงินงานพลธิการ งานยุทธศาสตร์แผนงาน และงานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2) กองกำกับการสืบสวน 1 – 3 มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสืบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา อาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรหรือผู้มีอิทธิพลคาบเกี่ยวระหว่างหลายพื้นที่ และงานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

3) กองกำกับการวิเคราะห์ข่าวและเครื่องมือพิเศษ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการงานด้านสืบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดอาญา อาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรหรือผู้มีอิทธิพลที่คาบเกี่ยวระหว่างหลายพื้นที่ การเฝ้าฟังและการใช้เครื่องมือพิเศษ เทคโนโลยีในการสืบสวนหาข่าว รวมทั้งเป็นศูนย์รวบรวมวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์อาชญากรรมและความมั่นคงในเขตอำนาจการรับผิดชอบเพื่อเสนอผู้บังคับบัญชา และงานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

4) กองกำกับการปฏิบัติการพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการอำนวยการควบคุม ดูแล และปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดอาญา รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจท้องที่และหน่วยอื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดอาญา การรักษาความปลอดภัยบุคคลและสถานที่ ป้องกันและปราบปรามการก่อการจลาจลและต่อต้านการก่อการร้ายในเมือง การฝึกทางด้านยุทธวิธีให้กับตำรวจท้องที่หรือหน่วยงานอื่น ๆ โดยมีเขตอำนาจรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค และเขตพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงงานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

จากระบบการทำงานและโครงสร้างของตำรวจ ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 5 มีหน้าที่ความรับผิดชอบในด้านการสืบสวน สอบสวน ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีลักษณะอาชญากรรมที่คาบเกี่ยวหลายจังหวัด เรียกว่า “อาชญากรรมลักษณะพิเศษ” และให้การสนับสนุนการทำงานหลักของสถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ รวมทั้งเป็นชุดเฉพาะกิจของผู้บังคับบัญชาระดับสูง ลักษณะการทำงานต้องลงพื้นที่ในวงกว้างเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล พยานหลักฐาน และเข้าถึงประชาชนอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการให้บริการเสมือนเป็นสถานีตำรวจภูธรหลักหน่วยงานหนึ่ง แต่เน้นบริการด้านการสืบสวนหาข้อมูล ผู้กระทำผิด สอบสวนขยายผลการจับกุม เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานและนำผู้ต้องสงสัยมาลงโทษ อาชญากรรมลักษณะพิเศษ เช่น ผู้มีอิทธิพล มือปืนรับจ้าง การปราบปรามน้ำมันเถื่อน เป็นต้น ทำให้

หน่วยงานต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ตลอดเวลา จึงต้องศึกษาระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อป้องกันการผิดพลาดในการทำงานและระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนเป็นหน่วยงานต้นแบบที่หน่วยในสังกัดนำไปปฏิบัติ หากมีข้อผิดพลาดย่อมจะกลายเป็นข้ออ้างอิงเพื่อถูกสร้างบรรทัดฐานให้กับการทำงานสำหรับหน่วยอื่น ๆ ได้ ดังนั้น ระบบงานตำรวจได้ถูกขยายความรับผิดชอบไปตามการขยายความเจริญของความเป็นเมือง ซึ่งมีหน้าที่ปกป้องและสร้างความปลอดภัยให้กับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเพื่อให้เกิดความมั่นคงและมั่นใจในการดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร

วัฒนธรรมทางสังคมและวัฒนธรรมในหน่วยงาน ทำหน้าที่คล้ายคลึงกันกล่าวคือ สังคมอาศัยวัฒนธรรมช่วยในการจัดระเบียบ แก้ไขปัญหาพื้นฐานบางประการของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเพื่อความอยู่รอดของสมาชิก ส่วนวัฒนธรรมในหน่วยงานช่วยสื่อให้สมาชิกของหน่วยงานได้รับทราบถึงแนวทางประพฤติปฏิบัติและการทำงานที่หน่วยงานคาดหวัง ถ้าสมาชิกประพฤติปฏิบัติตามก็ช่วยให้ปัญหาเบาบางลงได้ และงานดำเนินไปอย่างมีระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน (ยศ สันตสัมบัติ, 2537 : 11)

คำว่า “วัฒนธรรมองค์กร” มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไปความคิดของแต่ละคนขึ้นอยู่กับสถานที่ ความเชื่อ ค่านิยม สังคม โดยวัฒนธรรมองค์กรมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นทางการ (Implicit Rules) ทำให้ผู้ที่ต้องการเข้าสู่ระบบต้องเรียนรู้เพื่อที่จะสามารถทำงานในองค์กรนั้นได้ (Ritti & Funkhouser, 1982; Van Maanen, 1976)

ดังนั้น วัฒนธรรมองค์กร จึงหมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ข้อสมมุติพื้นฐาน (Basic Assumption) และหรือค่านิยมที่มีอยู่ร่วมกันภายในจิตใจของคนจำนวนหนึ่งหรือส่วนใหญ่ภายในองค์กร โดยใช้ระบบความรู้ความคิดร่วมซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมที่อยู่ภายในจิตใจมิใช่พฤติกรรมภายนอกที่สังเกตเห็นได้ เป็นแนวทางในการคิด ตัดสินใจ ทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมภายในองค์กร และเป็นบรรทัดฐานของกลุ่ม (Group Morns) หรือ มาตรฐาน (Standard) ของพฤติกรรมที่กลุ่มคาดหวังหรือสนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติตาม (Davis, 1984; Gregory, 1983; Sackmann, 1991; Sathe, 1985; Smircich, 1985; Schein, 1985; 1992 ; Allen, 1985: 334; Kilmann, Saxton and serpa, 1985: 5-6)

Daft, R.L.(2002) ได้เสนอแนะการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมกับความมีประสิทธิผลว่า หากจัดค่านิยมขององค์กร กลยุทธ์ และบริบทแวดล้อมภายนอกได้เหมาะสมแล้วจะเกิดวัฒนธรรมองค์กรขึ้น 4 แบบ อันได้แก่

1) วัฒนธรรมแบบปรับตัว (Adaptability Culture) หรือแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Culture) เป็นการส่งเสริมการสร้างสรรค์ การใช้จินตนาการ การทดลองทำ กล้าคิดนอกกรอบ ให้อิสระในการคิดการทำ โดยไม่ยึดติดกับกรอบแบบเดิม ๆ

2) วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ (Achievement Culture) คือการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนของเป้าหมายองค์กร ผู้นำมุ่งเห็นผลสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นการแข่งขันกันทำงานเพื่อสร้างผลงาน มุ่งมั่น ขยันขันแข็ง ทำงานให้ดีที่สุดเพื่อมุ่งไปสู่ชัยชนะและความสำเร็จ

3) วัฒนธรรมแบบเครือญาติ (Clan Culture) เป็นวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นภายในขององค์กร ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของพนักงานภายในองค์กร เน้นการทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญกับทุกคน ทำให้พนักงานมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและจงรักภักดีต่อองค์กร ตลอดจนมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกขององค์กร

4) วัฒนธรรมแบบราชการ (Bureaucratic Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เน้นความมีระเบียบแบบแผนในการทำงาน ปฏิบัติตามกฎระเบียบ เชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การใช้เหตุผล ข้อมูลตัวเลขในการปฏิบัติงาน ยึดหลักการประหยัดมุ่งประสิทธิภาพในการทำงาน เหมาะกับองค์กรที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง เช่น หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ

ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์กรเป็นค่านิยม ความเชื่อที่สมาชิกในองค์กรทุกคนยอมรับและปฏิบัติตามจนกลายเป็นบรรทัดฐาน องค์กรจะอยู่รอดได้จำเป็นต้องมีค่านิยม กลยุทธ์ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทำให้เกิดวัฒนธรรมองค์กร 4 รูปแบบ อันได้แก่ วัฒนธรรมแบบปรับตัว วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ วัฒนธรรมแบบเครือญาติ และวัฒนธรรมแบบราชการ ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรของตำรวจมีความจำเป็นต้องประยุกต์ใช้วัฒนธรรมองค์กรทั้ง 4 รูปแบบในการบริหารงานด้านการสืบสวน สอบสวน ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม หากใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งแล้วย่อมไม่เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือใกล้ชิดกับประชาชนในสังคม ดังนั้นวัฒนธรรมองค์กรตำรวจที่ดีควรมี 1) การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดี 2) การผูกพันและการมีส่วนร่วมของข้าราชการตำรวจ รวมทั้งประชาชนในสังคม 3) มีการกำหนดภารกิจที่ชัดเจนเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนได้ และ 4) มีการประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ โดยวัฒนธรรมองค์กรของตำรวจจำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงการประพฤติปฏิบัติตัวอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ ตำรวจต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม ซื่อสัตย์ ดังนั้น การสร้างวัฒนธรรมองค์กรตำรวจย่อมจะเป็นแบบอย่างให้ผู้ที่ป็นข้าราชการตำรวจในสังกัดได้ประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสม ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและความศรัทธาต่อองค์กรตำรวจ

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมข้าราชการตำรวจ

2.3.1 ความหมายจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) ให้ความหมายคำว่า “จริยธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “ethic” มีรากศัพท์มาจากคำว่า “ethos” ในภาษากรีกหมายถึงข้อกำหนดหรือหลักการประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง และตรงกับภาษาละตินว่า “mores” ต่อมากลายเป็นคำว่า “morality” ในภาษาอังกฤษ

ไสว มาลาทอง (2542:6) กล่าวว่า จริยธรรม มาจากคำสองคำ คือ “จริย” แปลว่า ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ และคำว่า “ธรรม” แปลว่า คุณความดี คำสั่งสอนในศาสนา หลักปฏิบัติในทางศาสนา ความจริง ความยุติธรรม ความถูกต้อง กฎเกณฑ์ ดังนั้น จริยธรรม จึงเป็นกฎเกณฑ์แห่งความประพฤติ หรือหลักความจริงที่เป็นแนวทางแห่งความประพฤติปฏิบัติ

สารโฆ บัวศรี (2526 :12) ให้ความหมายคำว่า จริยธรรม คือหลักความประพฤติที่อบรม กิริยา และปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ (2549 : 17) ได้เปรียบเทียบคำว่า “จริยธรรม” กับ “ศีลธรรม” คำทั้งสองคำมีความหมายคล้ายคลึงกันหรือมีความเกี่ยวพันกันอย่างไรก็ชัดเจนไม่อาจแยกออกจากกันได้ ซึ่งคำว่า “ศีลธรรม” หมายถึงการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามที่ถูกต้อง แต่หากพิจารณากันให้ถ่วงถั่งถึงความแตกต่างของความหมายระหว่างคำว่า “จริยธรรม” กับ “ศีลธรรม” แล้วจะเห็นว่าพฤติกรรมบางอย่างในวิชาชีพบางสาขาจำเป็นต้องกำหนดจริยธรรมไว้เป็นการเฉพาะ

ดังนั้นสรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติตนของมนุษย์ในลักษณะที่ถูกต้องดีงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม

จำเริญรัตน์ เจือจันทร์ (2537) และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ได้อธิบายถึงแหล่งก่อกำเนิดของคุณธรรมจริยธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก แหล่งกำเนิดภายในตัวบุคคล เป็นการแบ่งแหล่งที่เกิดของคุณธรรมออกเป็น 2 ประการคือ 1)คุณธรรมที่เกิดจากปัญญา หมายถึง คุณธรรมในระดับปัจเจกบุคคลคือผู้ที่มีสติปัญญาสามารถพัฒนาจริยธรรมได้ด้วยหลักการคิดไตร่ตรอง และ 2)คุณธรรมที่เกิดจากศีลธรรม จริยธรรมเป็นคุณธรรมที่เกิดจากการปฏิบัติจริงด้วยการเรียนรู้จากการอยู่ร่วมกัน เป็นการแสดงพฤติกรรมที่นำไปสู่สภาวะของความเป็นสุข แหล่งกำเนิดนี้กล่าวถึงพื้นฐานของมนุษย์ที่ได้มาจากธรรมชาติเป็นตัวกำหนด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการ ได้แก่

1.1) มาจากพันธุกรรมที่ส่งทอดมาจากบรรพบุรุษ มนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยคุณภาพของสมองที่จะพัฒนาขึ้นเป็นความเฉลียวฉลาดด้านปัญญา โดยได้รับการถ่ายทอดส่วนนี้มาจากบรรพบุรุษโดยผ่านกระบวนการทางพันธุกรรม แม้ว่าการพัฒนาด้านการคิดและสติปัญญาจะเจริญ

พัฒนาภายใต้อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อม แต่คุณภาพของสมองที่บุคคลได้รับจะเป็นพื้นฐานเบื้องต้น

1.2) มาจากสภาพจิต จากแนวความคิดที่ว่าจริยธรรมมีแหล่งกำเนิดจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งเกิดขึ้นจากมโนธรรมที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิด ดังนั้นแหล่งกำเนิดของคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นคุณภาพของสมองในการคิด และคุณภาพของจิตที่สามารถแยกแยะความถูกความผิดได้เป็นพื้นฐาน สภาพจิตก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกที่อาจนำไปสู่การมีคุณธรรมจริยธรรมและการขาดคุณธรรมจริยธรรมได้เท่า ๆ กัน ดังนั้นคุณธรรมและจริยธรรมจึงมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา

ประการที่สอง แหล่งกำเนิดภายนอกตัวบุคคล ในการที่บุคคลจะทำความดี หรือละเว้นการกระทำที่ไม่น่าพึงปรารถนา สาเหตุที่สำคัญ คือ คนรอบข้าง กฎระเบียบ สังคม วัฒนธรรมและสถานการณ์ที่บุคคลประสบอยู่

ประการสุดท้าย แหล่งกำเนิดทั้งภายนอกและภายในตัวบุคคล การที่คนเราจะทำความดี มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสาเหตุทั้งภายนอกและภายในตัวบุคคล สาเหตุภายในคือลักษณะจิตต่าง ๆ เช่น การไม่เห็นแก่ตัว การมุ่งอนาคตและความสามารถในการควบคุมตนเอง ความเชื่อที่ว่าทำดีจะนำไปสู่ผลดี และการทำชั่วต้องได้รับโทษ มีความพอใจและเห็นด้วยกับความดีต่าง ๆ และเห็นความสำคัญของความดีเหล่านั้น เช่น ความซื่อสัตย์ การเคารพกฎระเบียบ กฎหมาย ความสามัคคี เป็นต้น

วิชา มหาคุณ (2546) และ จำเริญรัตน์ เจือจันทร์ (2548) กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ อันได้แก่

- 1) ระดับการดำรงชีวิต คุณธรรมและจริยธรรมเป็นตัวนำที่ทำให้บุคคลกำหนดพฤติกรรมของตนเอง เพื่อทำให้เกิดความสุข
- 2) ระดับสังคม ความสุขของบุคคลที่อยู่ในกลุ่มสังคม คือการได้รับการยอมรับ โดยอาศัยคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและส่งเสริมชื่อเสียง เกียรติคุณของบุคคล และในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพ จริยธรรมจะเป็นอุดมการณ์อันสูงสุดสำหรับวิชาชีพนักกฎหมายในอันที่จะให้ความยุติธรรม
- 3) ระดับโลก คุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักธรรมที่คุ้มครองโลกให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข โดยเฉพาะในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การแพร่กระจายในด้านข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

จริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติตนของมนุษย์ ในลักษณะที่ถูกต้องดีงาม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม สามารถแบ่งแหล่งกำเนิดของคุณธรรมจริยธรรม

ออกเป็น 3 ประการ กล่าวคือ แหล่งกำเนิดภายในตัวบุคคล แหล่งกำเนิดภายนอกตัวบุคคล และทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคล ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อระดับการดำรงชีวิตของมนุษย์เนื่องจากเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม ระดับสังคม ความสุขของบุคคลที่อยู่ในกลุ่มสังคมคือการได้รับการยอมรับโดยอาศัยคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรี และส่งเสริมชื่อเสียง และระดับโลกเนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักธรรมที่คุ้มครองโลกให้อยู่รวมกันได้อย่างสันติสุข

ดังนั้น จริยธรรมตำรวจ จึงเป็นหลักธรรมที่ข้าราชการตำรวจยึดถือและปฏิบัติในการรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่สังคม การบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน เพื่อให้เป็นที่พึงของประชาชน ข้าราชการตำรวจจึงต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจดีงาม ประกอบไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่มีอคติ การปฏิบัติหน้าที่จึงจะสมบูรณ์แบบ ก่อให้เกิดความรักความศรัทธาจากประชาชน

2.4 ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ.2551

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้พิจารณาเห็นว่าปัจจุบันข้าราชการตำรวจได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ด้านวินัย ความประพฤติ และการปฏิบัติงานจากบุคคลหลายวงการอย่างกว้างขวาง ทำให้ภาพพจน์ของตำรวจอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เพราะงานตำรวจเป็นงานที่ทำหายความรู้ ความสามารถ ความกล้าหาญเสี่ยงต่อภัยอันตราย และความทรหดอดทน ยากที่บุคคลอื่นจะเข้าใจได้ลึกซึ้งและถูกต้อง โดยลักษณะของงานในอาชีพนี้แล้วเป็นงานที่มีการปฏิบัติกระทบต่อเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน มักจะไปขัดขวางการกระทำต่างๆ ที่ละเมิดกฎหมายและระเบียบหลักเกณฑ์ของสังคมที่อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะผู้มีอิทธิพลหรือผู้ต้องการอภิสิทธิ์ แม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้พยายามกระทำทุกวิถีทางให้ข้าราชการตำรวจเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในงานสาขาต่างๆ ที่รับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานก็ได้มีการควบคุมให้ยึดถือกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ คำสั่งและวินัยตำรวจอย่างเคร่งครัดในทุกระดับ จัดหลักสูตรฝึกอบรมให้เกิดความรู้ความเข้าใจและให้ผู้ที่สามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีการทดสอบสมรรถภาพและประเมินผลอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าจะมีการดำเนินการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้วก็ตาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็ยังไม่อาจบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์ทั้งนี้ เพราะขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชนนั้นมีมากมาย เช่น การรักษาความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การสืบสวน สอบสวน การควบคุมแหล่งอบายมุข การให้บริการแก่ประชาชนในรูปแบบต่างๆ การที่จะให้งานต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นบรรลุผล จำเป็นจะต้องได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเฉพาะเป็นกรณีพิเศษนอกเหนือจากความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และปฏิภาณ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
 หอสมุดงานวิจัย
 วันที่..... - 7 11 81 2555
 เลขทะเบียน..... 250696
 เลขเรียกหนังสือ.....

ไหวพริบแล้ว จะต้องเป็นผู้มี “จริยธรรมตำรวจ” เป็นเครื่องมือชี้แนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ให้ไปสู่เป้าหมายของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่แท้จริง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2551) ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประชาชนมีความศรัทธาเชื่อมั่น จึงได้กำหนดประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ.2551 เพื่อเป็นกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจ ประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน ดังนี้

2.4.1 คุณธรรม ค่านิยมหลัก และอุดมคติของตำรวจ

1) คุณธรรม 4 ประการ ประกอบด้วย การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดี การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต ไม่ว่าด้วยเหตุประการใด และการรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

2) ค่านิยมหลัก ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และตามที่คุณตรวจการแผ่นดินกำหนดคือ การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรมและถูกกฎหมาย การให้บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์การ

3) อุดมคติของตำรวจ ข้าราชการตำรวจต้องยึดถืออุดมคติของตำรวจเพื่อเป็นแนวทางชี้้นำการประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่เพื่อบรรลุถึงปณิธานของการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ดังนี้คือ เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่ กรุณาปราณีต่อประชาชน อดทนต่อความเจ็บใจ ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก ไม่มักมากในลาภผล มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อปวงชน ดำรงตนในความยุติธรรม กระทำการด้วยปัญญา รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต

2.4.2 จริยธรรมของตำรวจ

1) ข้าราชการตำรวจต้องเคารพ ศรัทธา และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความจงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระราชทายาท ไม่ยอมให้ผู้ใดล่วงละเมิด สนับสนุนการเมืองประชาธิปไตยด้วยความศรัทธา

มีความเป็นกลางทางการเมือง ไม่เป็นผู้บริหารหรือกรรมการพรรคการเมือง และไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

2) ข้าราชการตำรวจต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายอื่นโดยเคร่งครัด โดยไม่เลือกปฏิบัติ

3) ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ ประชาชน ชุมชน และประเทศชาติ เป็นสำคัญ ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว กระตือรือร้น รอบคอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้และเป็นธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร เสียสละ ใช้ปฏิภาณไหวพริบ กล้าหาญและอดทน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความเต็มใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ ไม่หลีกเลียงหรือปิดความรับผิดชอบ ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ่มค่า โดยระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง รักษาความลับของทางราชการ และความลับที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือจากประชาชนผู้มาติดต่อราชการ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรม หรือการตรวจสอบตามที่กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ กำหนด

4) ข้าราชการตำรวจต้องมีจิตสำนึกของความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เพื่อให้ประชาชนศรัทธาและเชื่อมั่น ต้องมีท่าทีเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์อันดีและมีความสุภาพอ่อนโยนต่อประชาชน ผู้รับบริการ รวมทั้งให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ รวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติ ปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชน ไม่เบียดเบียน ไม่แสดงกริยาหรือท่าทางไม่สุภาพหรือไม่ให้เกียรติ รวมทั้งไม่ใช้ถ้อยคำ กริยา หรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบคาย คูหมิ่น หรือเหยียดหยามประชาชน เอื้อเฟื้อ สงเคราะห์ และช่วยเหลือประชาชนเมื่ออยู่ในฐานะที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือประสบเคราะห์จากอุบัติเหตุ การละเมิดกฎหมาย หรือภัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำผิดกฎหมายหรือไม่ และปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัด การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ร้องขอต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้า และไม่ให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จแก่ประชาชน

5) ข้าราชการตำรวจต้องหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันโลกทันเหตุการณ์ และมีความชำนาญการในงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ รวมทั้งต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ธรรมเนียมการปฏิบัติของส่วนราชการในกระบวนการยุติธรรม เช่น ฝ่ายอัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และกระทรวง ทบวง กรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และความ

รับผิดชอบของตนเพื่อสามารถประสานงานได้อย่างกลมกลืนแนบเนียน และเป็นประโยชน์ต่อราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

6) ข้าราชการตำรวจต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในศีลธรรม โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตัว ไม่ใช่ตำแหน่งอำนาจหรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ของตน แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ไม่ใช่ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ของตน ไปในทางจงใจหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของข้าราชการตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น อันเป็นผลให้การตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของผู้นั้นสูญเสียความเที่ยงธรรมและยุติธรรม ไม่รับของขวัญนอกเหนือจากโอกาสและกาลตามประเพณีนิยม และของขวัญนั้นต้องมีมูลค่าตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกาศกำหนด ไม่ใช่เวลาราชการหรือทรัพย์สินของราชการเพื่อธุรกิจหรือประโยชน์ส่วนตัว ไม่ประกอบอาชีพเสริมซึ่งมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์ส่วนรวม และดำรงชีวิตส่วนตัวไม่ให้เกิดมลทินมัวหมองต่อตำแหน่งหน้าที่ ไม่ทำผิดกฎหมายแม้เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งหลาย ไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา และใช้จ่ายประหยัดตามฐานะแห่งตน

7) ข้าราชการตำรวจต้องภาคภูมิใจในวิชาชีพ กล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เพื่อเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรีของความเป็นตำรวจ ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่สั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติกรณในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อคุณธรรมและศีลธรรม ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ตนรู้หรือควรจะรู้ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการนี้ให้ทักท้วงเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาผู้สั่ง ไม่เลียงกฎหมาย ใช้หรือแนะนำให้ใช้ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือทำให้สูญเสียความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม

8) ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชา หมั่นอบรมให้ผู้ใต้บังคับบัญชายึดถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณ ว่ากล่าวตักเตือนด้วยจิตเมตตา และให้ความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ ปกครองบังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็น และไม่ผลักความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนอย่างเคร่งครัด และปราศจากความลำเอียง

9) ในฐานะผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ข้าราชการตำรวจต้องเคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย รักษาวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ ปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานด้วยความสุภาพมีน้ำใจ รักใคร่ สามานฉันท์ และมีมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน อุทิศตนเอง ไม่หลีกเลี่ยงหรือเกี่ยงงาน ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติหน้าที่โดยยึดความสำเร็จของงานและชื่อเสียงของหน่วยเป็นที่ตั้ง

2.4.3 จรรยาบรรณของตำรวจ

1) ข้าราชการตำรวจจะต้องสำนึกในการให้บริการประชาชนด้านอำนวยความสะดวก ธรรม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น เชื่อมั่นและศรัทธา อำนาจความสะอาดแก่ประชาชนในการร้องทุกข์ กล่าวโทษ ขออนุญาต ขอข้อมูลข่าวสาร หรือติดต่อราชการอื่น ด้วยความเต็มใจ เป็นมิตร ไม่เลือกปฏิบัติ และรวดเร็ว เพื่อไม่ให้ประชาชนเสียสิทธิหรือเสรีภาพตามกฎหมาย สุภาพ อ่อนน้อม และให้เกียรติประชาชนเพื่อให้เกิดความน่าเคารพยำเกรง ไม่ใช่ถ้อยคำ กริยา หรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบคาย ดูหมิ่น หรือเหยียดหยามประชาชน ขณะที่อยู่ในเครื่องแบบหรือนอกเครื่องแบบ ต้องดำรงตนให้อยู่ในสภาพที่พร้อมและเหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ พกพาอาวุธตามระเบียบแบบแผน ไม่จับหรือถืออาวุธ หรือเล็งอาวุธไปยังบุคคลโดยปราศจากเหตุอันสมควร พกพาเอกสารหรือตราประจำตัว และแสดงเอกสารหรือตราประจำตัวเมื่อมีบุคคลร้องขอ

2) เมื่อเข้าจับกุมหรือระงับการกระทำผิด ข้าราชการตำรวจต้องยึดถือและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งต้องแสดงถึงการอุทิศตนและจิตใจให้แก่การปฏิบัติหน้าที่อย่างกล้าหาญและมีสติปัญญา การยื่นหยัดเจตนาธรรมเนียมในการรักษากฎหมายให้ถึงที่สุด ไม่ประนีประนอม ผ่อนปรนหรือละเลยการดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ให้ระลึกเสมอว่าการใช้กฎหมายจะต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมด้วย และไม่ใช้มาตรการรุนแรงเว้นแต่การใช้มาตรการปกติแล้ว ไม่เพียงพอที่จะหยุดยั้งผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยได้

3) ข้าราชการตำรวจต้องตระหนักว่า การใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรงเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุด ข้าราชการตำรวจอาจใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรงได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมายและระเบียบแบบแผน หรือเมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยใช้อาวุธต่อสู้ขัดขวางการจับกุม หรือเพื่อช่วยบุคคลอื่นที่อยู่ในอันตรายต่อชีวิต เมื่อมีการใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรง ไม่ว่าจะมิใช่บาดเจ็บหรือเสียชีวิตหรือไม่ ข้าราชการตำรวจต้องรายงานเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบแบบแผนทันที

4) ในการรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวนสอบสวน การสอบปากคำ หรือการซักถามผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา ผู้ที่อยู่ในความควบคุมตามกฎหมาย ผู้เสียหาย ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือบุคคลอื่น ข้าราชการตำรวจต้องแสดงความเป็นมืออาชีพโดยใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการตำรวจ รวมทั้งใช้ปฏิภาณไหวพริบและสติปัญญา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและชี้แจงไว้ซึ่งความยุติธรรม ซึ่งต้องไม่ทำการทารุณหรือทารุณกรรมต่อบุคคล หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ไม่ใช่ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริม หรือปล่อยปละละเลยให้มีการทารุณหรือทารุณกรรมต่อบุคคล หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ไม่กระทำการข่มขู่หรือรังควาน หรือไม่ใช่อำนาจที่มิชอบ หรือแนะนำเลี้ยมสอนบุคคลให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จหรือปรักปรำผู้อื่น ไม่กักขังหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลที่ยังไม่ได้ถูกจับกุมตามกฎหมาย เพื่อการสอบปากคำ ไม่ใช่ใช้อำนาจที่มิชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน

5) ข้าราชการตำรวจต้องควบคุมดูแลบุคคลบุคคลที่อยู่ในการควบคุมของตนอย่างเคร่งครัดตามกฎหมายและมีมนุษยธรรม ซึ่งต้องไม่ผ่อนปรนให้บุคคลนั้นมีสิทธิหรือได้ประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผน ไม่รบกวนการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับทนายความตามสิทธิแห่งกฎหมาย จัดให้บุคคลได้รับการรักษาพยาบาลหรือการดูแลทางการแพทย์ตามสมควรแก่กรณี เมื่อบุคคลนั้นมีอาการเจ็บป่วยหรือร้องขอ ไม่ควบคุมเด็กและเยาวชนร่วมกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ หรือไม่คุมขังผู้หญิงร่วมกับผู้ชาย เว้นแต่เป็นกรณีที่มีกฎหมายและระเบียบแบบแผนอนุญาต

6) ข้อมูลข่าวสารที่ข้าราชการตำรวจได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ 3.4 หรือจากการปฏิบัติหน้าที่อื่น ข้าราชการตำรวจจะต้องรักษาข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับอย่างเคร่งครัด เพราะอาจเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์หรือชื่อเสียงของบุคคล หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษทั้งต่อผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิด ข้าราชการตำรวจจะเปิดเผยข้อมูลนั้นได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์ในราชการตำรวจที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจิตร ชาตกิจเจริญ (2542) ศึกษาเรื่องการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ กรณีศึกษาตำรวจภูธรจังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือเพื่อศึกษาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ และปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ จากการศึกษาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ โดยมุ่งถึงสถานะของการเผชิญสถานการณ์อันขัดแย้งกันทางจริยธรรมที่ต้องตัดสินใจ

อันเกิดจากการปฏิบัติ หน้าที่ตามอุดมคติของตำรวจ 9 ประการ อันได้แก่ การเคารพเอื้อเฟื้อเพื่อต่อหน้าที่ กรณุปราณี ต่อประชาชน อดทนต่อความเจ็บใจ ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก ไม่มักมากในลาภผล มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อปวงชน ดำรงตนในยุติธรรม กระทำการด้วยปัญญา รักษาความ ไม่ประมาทเสมอด้วยชีวิต ผลที่ปรากฏออกมาแสดงให้เห็นว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนใหญ่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ระดับสูง ซึ่ง สอดคล้องต้องกันกับแนวคิดของจริยศาสตร์แบบกรณียธรรมตามทฤษฎีของคานท์ คือเป็นการ ปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์โดยไม่มีเงื่อนไขอื่นใด และสอดคล้องต้องกันกับแนวจริยศาสตร์แบบอันตินิยมตามทฤษฎีของมิลล์ คือเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อที่จะก่อให้เกิดความสงบสุขอันเป็นประโยชน์สุขของส่วนรวม นอกจากนี้ยังสอดคล้องต้องกันกับหลักพุทธจริยศาสตร์ ที่มุ่งให้ทำความดีเพื่อส่วนรวม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของกุศลมูล กล่าวคือทำความดีโดยไม่ได้ มุ่งลาภยศ สรรเสริญ และไม่ได้ทำด้วยความมัวเมาหรือโมหะ เห็นผิดเป็นชอบ แต่ก็มีบางส่วนที่ยังมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งปัจจัยที่มีส่วนทำให้ตำรวจมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นอาจมีสาเหตุมาจากตำรวจที่เป็นผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นตำรวจชั้นผู้น้อย มีระดับการศึกษาต่ำทำให้ขาดความรู้ การไม่มีประสบการณ์ในการทำงานอย่างเพียงพอ มีรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีพ ซึ่งสามารถ พิจารณาปรับปรุงได้โดยควรเพิ่มวุฒิการศึกษาให้สูงขึ้นในการรับสมัครบุคคลเข้าเป็นตำรวจ การให้ตำรวจที่มีระดับยศสูงและมีประสบการณ์ในการทำงานเป็นหัวหน้าชุดควบคุมการปฏิบัติ หน้าที่ของตำรวจในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และภาครัฐควรพิจารณาเพิ่มเงินเดือน และสวัสดิการของตำรวจให้ได้รับอย่างเพียงพอและคุ้มค่ากับงานที่ต้องรับผิดชอบ อีกทั้งยังควร เห็นความสำคัญและเปิดโอกาสให้ตำรวจได้รับการศึกษาอบรมพัฒนาจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเพียงข้อเสนอแนะต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อจะได้นำไปพิจารณาหา แนวทางแก้ไขและพัฒนาให้ตำรวจสามารถเป็นที่พึ่งสำหรับประชาชนได้อย่างแท้จริงสมกับคำว่า "ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์" ต่อไป

รวิชัย หอนงบัว (2546) ศึกษาเรื่องวิธีการพัฒนาจริยธรรมสำหรับข้าราชการตำรวจ การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1.) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาจริยธรรมข้าราชการตำรวจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 2.) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจและแนวทางแก้ไขที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาจริยธรรมข้าราชการตำรวจ ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง พบว่า วิธีการพัฒนาจริยธรรมข้าราชการตำรวจในยุคเริ่มแรกตั้งแต่ก่อตั้งกรมตำรวจจะอยู่ในลักษณะของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2525 จึงได้มีการกำหนดโครงสร้างจริยธรรมและวิธีการเสริมสร้างพัฒนาจริยธรรมอย่างชัดเจน โดยได้กำหนดเป็นคำสั่ง

กรมตำรวจแบ่งโครงสร้างจริยธรรมตำรวจออกเป็น 5 ส่วน คือ คุณธรรมตำรวจ ค่านิยมของตำรวจ อุดมคติตำรวจ หลักการสำคัญสำหรับอาชีพตำรวจ และข้อปฏิบัติสำหรับอาชีพตำรวจ จนกระทั่งถึงปัจจุบันได้มีการจัดให้มีการฝึกอบรม และปฏิบัติเกี่ยวกับศาสนา ค่านิยม จริยธรรม และคุณธรรม ให้แก่ข้าราชการตำรวจที่เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ โดยให้เข้าปฏิบัติธรรมตามวัด สำนักสงฆ์ และสถานปฏิบัติธรรมที่เหมาะสม ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่สอง พบว่า จากทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นข้าราชการตำรวจได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาจริยธรรมตำรวจไว้ว่าเกิดจากการขาดงบประมาณเพื่อณรงค์ด้านจริยธรรมตำรวจ ขาดบุคลากรในด้านการปลูกฝังและถ่ายทอดจริยธรรมที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ตลอดจนผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจริยธรรม ในส่วนทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพลเรือน ได้ให้ความเห็นว่าเกิดมาจากการขาดความเข้าใจของผู้ที่มีอำนาจในการจัดทำหลักสูตรด้านจริยธรรมตำรวจ ขาดงบประมาณในการจัดทำหลักสูตร ขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่จะมาเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาจริยธรรมตำรวจ ตลอดจนผู้บริหารระดับสูงมักจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจริยธรรมตำรวจ จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าน่าจะมีวิธีการพัฒนาจริยธรรมสำหรับหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ชัดเจน มีความเหมาะสม เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางความคิด ค่านิยม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงควรจะมีวิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนาอยู่เสมอ

นพดล เทียนเพิ่มพูน (2547) ศึกษาเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนนายร้อยตำรวจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้แก่นักเรียนนายร้อย และรูปแบบวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คุณธรรมที่ควรปลูกฝังอยู่ในระดับสูงสุดคือเป็นผู้มีสัจจะและความจริงใจ และระดับต่ำสุดคือเป็นผู้มีระเบียบวินัย จริยธรรมที่ควรปลูกฝังอยู่ในระดับสูงสุดคือตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และระดับต่ำสุดคือให้ความช่วยเหลือผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รูปแบบและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่ในระดับสูงสุดคือ ครู อาจารย์ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนนายร้อยตำรวจ และระดับต่ำสุดคือการให้นักเรียนท่องจำ ชั้นปีที่ศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอายุ ภูมิถิ่น อาชีพบิดา อาชีพมารดา รายได้ครอบครัว และเหตุผลของการมาเป็นตำรวจที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เหตุผลของการมาเป็นตำรวจแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอายุ ชั้นปีที่ศึกษา ภูมิถิ่น อาชีพบิดา อาชีพมารดา และรายได้ครอบครัวที่แตกต่างกัน

กัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ความคิดเห็นของนายตำรวจฝ่ายปกครองเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยตำรวจ คุณธรรมได้แก่ ความยุติธรรม ความไม่ประมาท ความอดทนอดกลั้น การมีระเบียบวินัย จริยธรรมได้แก่ ความเมตตากรุณา ความขยันหมั่นเพียร การเสียสละ ความสามัคคี และรูปแบบวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมได้การให้ครู อาจารย์ นายตำรวจฝ่ายปกครอง ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี การอบรมโดยใช้ วิทยากรพิเศษที่มีประสบการณ์ การใช้ละครสมมติ ตัวอย่างของตำรวจที่ได้จากสื่อมวลชน ภาพยนตร์ ประสบการณ์จริงของตำรวจ ใช้กิจกรรมนอกหลักสูตรต่าง ๆ เช่นค่ายอาสาพัฒนาชนบท โครงการฝึกอบรมใช้ประชาชนในชนบท และการเขียนบันทึกประจำวัน การทำความดี

พระมหาบุญนภัทร์ ธิรปุญโญ (ทองงาม) (2549) ศึกษาเรื่องทัศนคติของข้าราชการตำรวจต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามจริยธรรมวิชาชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีกองบัญชาการศึกษานักงานตำรวจแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของตำรวจ , ความคิดเห็นต่อจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการตำรวจที่พึงปฏิบัติ, และปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในการปฏิบัติงานของตำรวจ ซึ่งมีขอบเขตของทัศนคติที่จะวัดในประเด็น เรื่องความคิดเห็น แต่จะไม่วัดในประเด็น เรื่องความรู้และพฤติกรรม รูปแบบการวิจัยเป็น 2 รูปแบบ คือ การวิจัยเชิงคุณภาพอัน ได้แก่ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

ผลการวิจัยเอกสารพบว่า สื่อต่าง ๆ นั้น มีอิทธิพลต่อผู้รับสารหลายด้าน ซึ่งก่อให้เกิดแนวคิดความรู้และพฤติกรรมต่างกัน ในยุคปัจจุบันสื่อสารเกี่ยวกับด้านข้อมูลของสังคมโลกยุคนี้ไร้พรมแดนไม่จำกัดเวลา และพื้นที่สื่อจะสามารถเข้าถึงได้ สื่อหลักๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ตามหลักการด้านแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อ นั้นได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า การเปิดรับสื่อ นั้น มีผลทำให้ทัศนคติของบุคคลแต่ละคนนั้น ไม่เหมือนกัน แตกต่างกันตาม อายุ เพศ การศึกษา สถานภาพ เป็นต้น ส่งผลให้มีความเปลี่ยนแปลง และแสดงออกไปยังทัศนคติ คือความคิดเห็น การรับรู้ และพฤติกรรม

ผลการวิจัยภาคสนามพบว่า ข้าราชการตำรวจได้เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์โทรทัศน์ส่วนมากเป็นปัจจัยที่ทำให้การเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างชัดเจน แต่ด้านรับรู้เนื้อหาของจริยธรรม 9 ประการนั้น ข้าราชการตำรวจมีคะแนนการรับรู้รับทราบที่สูงมาก แต่ด้วยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์เรื่อง อายุ ยศ และตำแหน่ง มีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามจริยธรรมวิชาชีพอย่างมาก ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อจริยธรรมวิชาชีพ หรือแม้ต่อประเด็นเนื้อหาของ

จริยธรรม ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยภาพรวมแล้ว สื่อมีผลต่อการเปิดรับเนื้อหาจริยธรรม และเป็นผลให้แนวทางด้านความคิดเห็นต่างกัน

สุรศักดิ์ มีเสาวเรือน (2551) ศึกษาเรื่องจริยธรรมของข้าราชการตำรวจในอำเภอเมือง เชียงใหม่ตามโครงสร้างจริยธรรมตำรวจและวิธีการเสริมสร้างจริยธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ระดับจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักจริยธรรมของข้าราชการตำรวจในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการตำรวจที่ ปฏิบัติหน้าที่สังกัดสถานีตำรวจในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ จำนวน 268 คน ผลการศึกษาพบว่า

จริยธรรมของข้าราชการตำรวจในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง/ มาก โดยจริยธรรมต่อตนเองข้าราชการตำรวจ พบว่า ข้าราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง หน้าที่ที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ หากการปฏิบัติงานเกิดความผิดพลาด ข้าราชการตำรวจจะพยายาม แก้ไขข้อผิดพลาดและปฏิบัติงานให้รอบคอบมากยิ่งขึ้น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทุกคน ปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาด้วยความเต็มใจ

ด้านจริยธรรมต่อกฎหมาย พบว่า หากการปฏิบัติหน้าที่ต้องมีการปะทะกับประชาชน ข้าราชการตำรวจจะดำเนินการอย่างละมุนละม่อม ใช้มาตรการทางกฎหมายที่รุนแรงน้อยที่สุดกับ ผู้กระทำความผิด ขณะเดียวกันพบว่า ข้าราชการตำรวจได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวบท กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายในระดับ ปานกลางเท่านั้น

ด้านจริยธรรมต่อกระบวนการยุติธรรม พบว่า ข้าราชการตำรวจ ดำเนินการตามกระบวนการ ยุติอย่างเคร่งครัดกับผู้กระทำความผิดไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นญาติหรือคนรู้จักก็ตาม ไม่เลือกปฏิบัติ เปิด โอกาสให้ผู้ต้องหามีโอกาสได้นำพยานหลักฐานพิสูจน์ ความบริสุทธิ์อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกัน ข้าราชการมีความรู้และความเข้าใจในระเบียบ ธรรมเนียมการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ใน สามารถทำงานร่วมกับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมได้ในระดับปาน กลางเท่านั้น

ด้านจริยธรรมต่อประชาชน พบว่า ข้าราชการตำรวจให้ความสำคัญในการเสียสละเวลา ส่วนตัว เพื่อทำงานหรือให้บริการประชาชนได้ มีความอดทน ออกเดินต่อคำด่าว่า การ วิพากษ์วิจารณ์จากประชาชน ขณะเดียวกันข้าราชการตำรวจ ยังไม่สามารถทำงานช่วยเหลือชุมชน ได้มาก เนื่องภาระงานมีมาก ไม่มีเวลาทำงานร่วมกับชุมชน ประกอบผู้บริหารไม่ค่อยให้ความสำคัญ ในการกำหนดโครงการ หรือแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจได้ทำงาน ร่วมกับชุมชน ประชาชน

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามหลักจริยธรรมของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจอิงอยู่กับระบบอุปถัมภ์ การพิจารณาความคิดความชอบของตำรวจไม่ขึ้นอยู่กับผลงาน ความรู้ความสามารถ ไม่มีเวลาในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้านกฎหมาย ไม่ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมให้ได้รับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาต่อ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย กระบวนการทำงานกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้า และกิจกรรมที่ทำร่วมกับประชาชน เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันมีน้อย

2.6 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

